

Jaunimas

Mėnesinis laikraštis skiriamas jauniems.

KODĖL ŽMONĖMS JU NUOMONĖS
KARTAIS TAIP LABAI BRANGIOS.

Norėdami tai sužinoti turime mažumai platiau
apie žmogų pamąstinti.

Ira nūdien žinoma, jog regimoji materija nėra
amžinai ta pati. Ji yra pastojusi ir ji dingsta.
Jos pradžia ir galas yra neregimasis aetheris. Ir
yra galutiniai nustatyta ta šių dienų gamtos mokslo
žinia, kad visa, kas regima yra, turi savo šaknis
neregimybėj.

Ta patį reikia pasakinti ir apie žmogų. Tik
tu nedaug jau paaiškinta. Todėl tiejie, kurie
turi tikresnių žinių, negu mūsų laikų mokslininkai,
sako aetherį esant tik kūno "vidaus" pusė;
už jį smulkesnė esanti geismų gyvenimo materija;
už tą smulkesnė tat, iš ko mintis stojasi, o dar
vis artiau galutinei visumos esībei esanti žmogaus
siela. Ji gyvenanti dvāsiniamė padėjime visumos
širdyje, ir toji joje.

Iš tše spindi sąmonė, kaip kokia švīturio šviesa
per mintis, toliau per linkimus — geismus, paga-
liaus per smāgenis. Visur sąmonė yra įpatinga,

susitikdama su kita "matêria". Iš sąmonės susitikimu su smâgenimis kîla paprastasis žmogaus savės-žinojimas.

Rodos lengva îra išmanîti, kad šitas savės-žinojimas dingsta, kuomet smâgenîs nêra tinkamos, arba kuomet tos zuva. Ir paprastai žmonês tiki, bûk jie nîkstâ, kad kûnas nebegali visas regimîbėj išlikti. Bet visai nêra zuves jû esîbês šaltinis. Pradinges arba sugedes têra tas daiktas, kuriame spindêjo jû esîbê. Ir žmogui reikêtû rūpêti savės-žinojimâ savo esîbėj, minimoj šviesoj, îgîti.

Kuomet žmogus îra sveikas, jo dirgsnîs ir smâgenîs tvirtos, tuomet jis jautia savo gîvîbe ir sâmone tarsi skaidresne. Iš to, kas pirma pasakîta, tai turi bûti visai aiškiai suprantama. Ir nesunku bus išmanîti, kad žmogaus sâmonê užgaunama ir gadinama îra, kad smagenû matêria visai nepritaikintu arba labai netinkamu bûdu naujinama, tai îra, kad žmogus visai kitokî maistâ pradeda vartoti. Tâ jausdamas, žmogus gina savo gîvenimo bûdâ kiek tiktai galêdamas.

Kitas žmogaus gîvenimas ir pajautimas savo esîbês îra jo geismû bangos. Kuomet žmoniû geismai žâdinami ir patenkinami, žmonês tarsi gîvesni îra. Tâm gîvenimui nîkstant, rodosi jog žmogui prieina gâlas. Nejausdami tikrosios savo esîbês, žmonês tiki save tik geismais gîvais teesant. Todêl toks didis ir îra jû troškimas geismû patenkinimo, visai taip nuodugniai, kaip žmogus trokšta gîvas bûti. Žmonês tiesiog kovoja su

viens kitu už savo geismû patenkinimâ. O tûli mokslininkai, tai neiškiai suprasdami, kalba tiesiog apie "kovâ už bûvî."

Todêl antraip vêl daug žmoniû pasidâro gâlâ, kuomet jie nebemâto, kaip galêtû patenkinti savo geidulius. Be jû, jie lîg jau negîvi.

Kitaip dâr žmogus jautiasi gîvas savo mintîse. Jo sâmonê tše šviesiausia. Žinoma îra, kaip geismai ir troškimai aptemdo jâ. Ir smagenû, kûno gîvenimâ žmogus tiesiog vos tenumâno. Bet ir mintiû gîvenime žmogus sukeitia save, savo sâmonês šviesâ su savo mintimis.

Nenuostabu. Mintîse žmogus gîvena aiškiausiame sâmonês šviesos skritulîje. Ta šviesa išlengvo tesistoja ir tvirtêja. Kas mâža teturi mintiû, tai vos tenumâno. Toks žmogus jautiasi gîvas tiktai su kûnu ir geismais. Bet kurs tîtia renka mintiû ir apie visa-kâ mâsto, tas aiškiai patîria, kaip su mintiû skaitiumi ir su mintiû tvarka minimoji vidaus šviesa, tai îra sâmonê, auga. Toks žmogus tad tiki save didêjant su savo žinojimu. Žinios nêra nieko kito, kaip tik mintîs. Daug žinoti, reiškia daug mintiû turêti.

Mintîs pareina žmogui iš pritîrimo ir iš mokslo. Jos krûvon sulaikomos atminties. I tajâ nuolatai kraujama arba net kalijama, kâ žmogus palaikîti nori. Taip užauga tikras mintiû kûnas. Juo žmogus gîvena. Kaip kokios jo mintîs îra, taip jis naujû vêl ir priima. Nei kûne, nei geismuose jis taip aiškiai nesijautia kaip savo mintîse. Ir

jis tiki, tas jo mintiū gīvenimas esās jo gīvībē, esās jis pats.

Suprantama, kad kokia to jo mintiū gīvenimo dalis griaujama, žmogus turi manīti, kad jo gīvībės širdis žūva. Tatiau nuolatai dingsta mintiū viena antra žmogui nenumānant. Ira tai apmirusios arba ir visai nebegīvos mintīs. Jos pasilieka gīvos, kuomet žmogus jas vis naujai apmāsto, tai ĩra: persunkia savo sāmone. Ir kad žmogus visā savo āmziū gīvenes ĩpatingomis mintimis, tūjū niekinimas būtinai turi jām ĩsrodīti kaip jo paties esībės žudīmas.

Todėl ir labai sunkiai tėra galima apīseniām arba senām žmogui ĩgīti platesnī supratimā. O kā besākius apie naujā augštesnī ĩsmānīmā! Seniems žmonėms paprastai rodosi, līg turētū jie protā prapuldīti, kad jiems kits, būtent naujas supratimas teikiamas. ĩstikrūjū taip ir ĩra, kuomet tū žmoniū protas tėra tik mintiū gīvenimas. Ardīkime tājī, ir visas protas ĩra suires. Tas pats pasirodo ir prie tūlū žmoniū su "augštu mokslu." Jū protas tėra tik mintiū susimezgamas ir tvarka. Uzgaunami tše, jie ginasi, kaip kad kovotū uz savo sielā. Peikiami savo mintīse ir nuomonėse, jie jautiasi peikiami savo esībėje.

Ir negāli būti kitaip. Visai nenuostabu todėl menkū žmoniū prisirišimas prie savo "tikībos". Dėl tos patios priezasties fanatikai kovoja uz jā. Ir jie geidia savo "tikībā" plātinti, kadangi jiems rodosi, līg tuo jū gīvībē didētū.

Todėl reikia labai aiškiai skirti tarp tikībos skelbėjū, kurie dirba ĩš meilės ir kuriū kiekvienas žodis ĩra palaiminimas, ir tūjū, kurie nori viršū gauti ant kitū ir todėl kitū tikībū nekentia ir jas kur tiktai galėdami peikia.

Mintīs ir nuomonės persineša nuo tėvū ant vaikū, nuo vienos kartos ant kitos, nuo vieno āmžiaus ant kito. Žmonės jose gīvena kaip debesīs. Kartais mokslas jas bando šālinti. Bet kitur jis jū tamsā vėl didina. Todėl ir mokslininkams jū nuomonės labai brāngios.

Žmogus tegāli ĩš tokios, sakīsime mirties baimės ĩskilti, save atskirdamas nuo mintiū, nuo geismū ir kūno, save ĩsmanīdamas kaip sāmoneš šviesā, save surasdamas visumos širdij, visumos pradioj ir pabaigoj.

Tuomet jām jo nuomonės nebebus taip labai brangintinos. Ir jis negalės būti fanatikas. Jām aišku bus, jog ta šviesa, kuri ĩš jo mintiū spindi, negāli būti ĩsnaikinama, nors mintīs ir būtū nevisai tobūlos. Tikros ĩsminties šviesa ĩslengvo ant viso gauna viršū. — Tik reikia to kantriai laukti.

Vidūnas.

JO SAULELĒ.

Apīsakelė.

IV.

ĩpatingas buvo Kiūtrai tolimesnis laikas. Jautėsi kaltininku. O nors kas kart pareidamas ĩš fabrikos laukė savo mergaitės, ir net žvalgėsi, ar jos neišvīsiās, vis dėlto žinojo ji neateis dabar jī pasitikti. Praėjo visa savaitė, net

antroji. Tai pagaliaus jā išvīdo. Rodēs ji iš netītiū su juo susitikusi. Jis jā sveikino. Tik ji labai īpatinga, gāl liūdna dēkojo. Nešnekinusi jo, praējo. Tarsi linksmumo ir diaugsmo saulelē jai būtū nusileidusi.

Kiūtra kankinosi. Kaip tik visa pataisius! Tai atējo pas jī Bernotas. Kvietē ī vestuves. Jonui pasidārē nesmagu. Neprātes būti tarp žmoniū. Bet Bernotas tad tuoj pasākē, jog tebūsiā keli žmonēs: jo tėvai; jo mergelēs gentiū nei vieno, per toli atkeliāuti; bet Urtelēs tėvai pasizadēje, o Jonas gausiās eiti su Urtele. Tai tiko jām. Gera proga visa pataisīti. Ir priēmē pakvietimā.

Tik jām vienām visa apmāstant, tarsi visas pasaulis uzgruvo ant jo. Kaip tše susiējus su Urtelēs tėvais? Bernotas patarē pas juos nueiti. Ir Kiūtra visā savaite drāsinesis nuējo Sekmādienī. Urtelēs motīna priēmē jī labai širdingai. Tik kaži dėlko kartais vis taip sau šip-sodavo. Tai jām vis nesmagiau rādos. Ir žvalgēs, ar neīeisianti pagaliaus Urtelē. Bet jos vis dār nematīti. Kaži kelintā kartā jau buvo pasākes, kad eisiās su Urtele Bernotū vestuvēse. Ir labai mielai eisiās.

Tad ir parējo Urtelē. Matīti, kaip ji diaugēsi Jono apsilankīmu. Tiesiog išoko ī kamarī! O kaip ir išrodē maloni! Tikra, ji tur būt jo saulele iš jo trobelēs su savim nešiojo. Gāl širdelēj. Pasveikino jī ir kalbējo. Dabar iš visū vargū jis buvo iškliuves. Ir palaimingas atsidūsējo. Urtelē visa dabar už jī padarīs. Nereikēs jām nieko pasakīti. Tos mintīs jī visai nušvietē.

Vėl kas-noris iējo ī gyvenimā. Urtelēs motīna išējo jī pasitikti. Buvo tėvas. Abu pradējo už durū šnekēties. Durīs neužvertos gerai. Išgirdo Jonas visa. Sākē motīna, kad Urtelēs jaunikis atējes. Dailus, doras vaikas. Tik neapsākamai bailus. Jonas jautē, līg kaž-kas jām būtū veide pasidārē. Taip užkaito, kad nebegalējo nei suprasti maloniūjū Urtelēs žodeliū.

Iējo tėvas. Pasveikino jī. Ir pradējo kalbēti. Klausinējo ir apie jo pelnā bei turtā. Tai mūsū Kiūtra staiga pajautē, līg būtū kaži-koks vīras. Galējo teisingas kalbēti apie tai, kiek kas savaite iš algos atidedās ir kiek jau sutaupeš. Norīs vesdamas turēti gana padētū gīvū piningū. Tuoju Urtelēs motīna paklausē, kuomet ketinās tai padarīti. Bet tai mūsū Jonas vėl visai sumenkējo. Ir līg pagalbos ieškodamas žvelgē ī Urtele. Tik ji, nuleidusi akis, žvelgē žemīn. Tai jis visas galias ītempes beveik sušuko: "Tuoju! Po metū."

Jām išrodē, līg būtū kokio didvīrio darbā atlikes. Todėl labai nustebo, kad visi akies mirksnī tīlėjo. Motīna kaži dėlko skepetele prie veido spaudē. O tėvas net ūmai nuējes žvelgē laukan pro langā. Tik Urtelē apraudusi sēdējo tīliai. O tokia daili išveizējo, kad Jonas visai nenoroms pašokes ir jos rankā nutvėres sākē: "Tik mām jā duosite?" Urtelē tīliai glaudēsi prie jo.

Tai motīna priėjusi širdingai tārē: "Velīju iš visos širdies, kad abu gīventute palaimingu. O vestuviū dienā tur būt mes parinksime!" Tuoju ir tėvas priējes jām rankā dāvē jī pasveikindamas kaipo žentā ir jī pagirdamas kaipo protingā, dorā vīrā. Tad ir iššnekējo ī grāžū pasikalbėjimā.

Bernoto vestuvēs priējo. Jonas Kiūtra jose buvo labai tīlus. Vos kelis kartus prabilo. Ir tur būt tik save Urtelei īgirti norēdamas tārē jai, progai pasitaikius: "Ar tai gražu, tokias vestuves kelti?" — Atsākē Urtelē: "Berods negražu, bet Bernotas drāsus vīras!" Jonas mātē apie tuos žodius, bet nepriējo tikro gālo.

Po vestuviū Urtelē vėl visā laikā nebuvo mātoma. Praslinko net tūlos savaitēs. Artinos ruduo. Tai ji vėl atbėgo ī jo namus. Jos pirklīs subankrutāves, ir ji greit būsinti be vietos. Kā tše veikus? Jis nieko patarti nežinojo. Bet ji tur būt to ir nelaukē. Labai jī kvietē ateiti vėl pas tėvus.

Nuējo jis po savaitēs. Patīrē vėl īpatingā naujienā. Tėvas staiga nukeltas ī Isrute. Turējo ten būti 1. Spālio

o lig to tebuvo kelios dienos. Tai dabar reikėtų skubinties su vestuvėmis. Urtelė nebeisinti į vietą. Taisisinties kraitį. Sutarė visi Kalėdoms švesti vestuves.

Priėjo paskutinė diena pirm Urtelės ištraukimo iš Tilžės. Kiūtra taisės pietumis nueiti pas jos tėvus. Saulutė kaip tik švietė į jo kambarį. Tai išoko Urtelė. Ir tuojau labai karštai glaudėsi prie jo. Nieko nelaukdama sveikino jį daug kart ant burnos sakidama: "Nepamirški manes niekumet, Joneli! Nepamirški!" Ir tad ilgai tūlėjo jį apkabinusi. Ašarelės jai rietėjo per veidelius. Kiūtra buvo lig sapne. Pirmą kartą buvo jos burnele jautes. Ir kaip saulė vėl dingo iš jo kambarelio, tai tesuprato, jog ji juodu abu apšvietusi buvo, jog buvo patėres visai neragautū jausmū. Tiliai atsisveikino tad Urtelė.

Tą patį vakarą Jonelis dar aplankė jos tėvus. Dar sukalbėjo ši-tą. Antrą rytą jie tai ir traukė Isrutėn.

Kaip įpatinga buvo pietū laiku jām sėdint prie lango! Nei nematė saulutės. Jo širdis buvo toli. Kazi-koks rīšis buvo tarp jo ir Urtelės pastojes jos sveikinimais. Ir kaip jis tik vėl būdavo pietū laike namiej, visai skaudus pasiilgimas jām vaizdino jos veidą ir burnele lig aplietą groze, iš kurios jām švietė palaima.

Vis dažniau parimo jis prie tū atminimū. Ir vis daugiau pamiršo jis apie tai mąstīti, kas bus. Sulaukė tad laišką iš jos. Visa ten gera. Tik negave tinkamo gyvenimo. Reikėje imti su keturiais kambariais. Perdaug jiems ir perbrangu. Jonas panorėjo į ją ir rašīti. Bet vis nežinojo, ką turėtų papasakoti.

Taip laikas praėjo ir jis vėl gavo iš jos laišką. Motina vieną kambarį parsamdusi paofisierui. Tasai iš pat pradios Urtele labai lipšniai šnekinās. Bet ji jo bijanti. Pasiilgstanti kuo-daugiau savo Jonelio. Dabar Kiūtra žinojo ką rašīti. Mānė turīs ją padrāsinti. Tas žmogus, kurs prie jų gyvenās, gāl būt labai geras ir padorus. Tad ji, bet jau po ilgesnio laiko, vėl rāšė. Pranešė, kad priėmusi

vietā pirktuvėj už dide algā, nors labai daug darbo turinti su kraitiu. Kiek laiko praėjus jis ir į ją vėl rāšė. Rāgino ne perdaug nusivarginti. Vestuves mielai nudėtū ant pavāsario. Būtū tai tinkamesnis laikas.

Jām rodės daug gražiau atminimuose gīventi, negu apie vestuves manīti. Ir gāves naują laiškā, kuriame ji jo melste meldė visa vestuvėms priruošti, šiaip ji prapuołusi, jis tiesiog pradėjo vestuviū bijoti. Rāšė į Urtele. Ramino ją keliasis žodiais ir baigė laiškā, jos prašidamas minau su vestuvėmis lig pavāsario palaukti.

Neatsākė Urtelė nieko. Bet Kiūtra to nepasigedo. Jis pilnā palaimā jausdavo, Urtelės kas dienā pietū laiku atsimindamas. Būdavo, lig ji šale jo. Tai visai ir nenumānė, kad jau ir Kalėdos priėjusios, o nebuvo parėjes jām joks laiškelis.

Tuo laiku Bernotas ištraukė Karalautiun. Atėjo atsisveikinti. Gāves ten vietā didioj fabrikoj. Turėsiās daug didesne algā. Jām gimes buvo sūnus tuoj po vestuviū. Ir dabar tur būt laukiā antro vaiko.

Jonas Kiūtra buvo dabar visai vienas pasilikęs. Tatiau nesijautė apleistu. Bet gāves po Naujų Metū laiškā iš Urtelės tėvo, tik šauniai nusigando. Tėvas į jį rāšė, kad jis mānās jām Urtelės neduoti. Turīs kitā dabar jai vedī. O Urtelė pagaliaus jau ir sutinkanti už tojo eiti.

Verkė Jonas kaip māžas vaikas. Ir kartotinai skaitė tą laiškā. Līg visai prieš norā tārė skausmingai vienā po kitā kartā žodius: "Mano saulelė! Mano saulelė!" Ji jām buvo nusileidusi. Jo Urtelė jām pamirusi.

Praėjo metai. Skausmas išdilo. Už tai vėl šviesiau sukilo ta palaimingoji valandelė saulelėj. Tuomet stovėjo jo akīse Urtelė šale jo su visu jos linksmumu. Jis mātė tā jos širdele kupina meilės į jį. Bet kartais pabudamas iš to sāpno saulelei dingstant iš jo kambarelio, jām būdavo lig sumirgėtū kazi-kur Urtelės ašareles, ir ji tartū: "Joneli, nepamirški manes niekumet!"

Po dešimt metų gavo jis fabrikoj naują uzveždą. Žiūri: Bernotas. Išveizėjo kaip ponas. Bet į jį apsireiškė maloniai. Kvietė net jį aplankiti jo namuose. Nuėjo Kiūtra. Bet neėjo antrą kartą. Vaikū buvo keturi. Bet palaimos nebuvo. Nors regimai Bernotas buvo praturtėjes. Nuolatai vaidijęs su savo žmona.

Bernotas vėl nestigo ilgai Tilžėj. Danginos net į Solingius, Rheino provincioj. Sākė gāves tše geresne dār už Tilžės vietą. Kiūtra nekartā māstē apie tā savo draugā ir jo gyvenimā. Ir suligino tai į save ir sāvajį. Išėjo beveik visumet, kad jis palaimingesnis už Bernotā. Jo saulelė vis jām švietē. Nors praėjo išlengvo 20, 30 net ir 40 metų, vis dėlto saulelė likosi ta pati palaiminanti. Ir vis atnešē jām atgal ta valandele su Urtele, tarsi ją gīva jām statītū akisna.

V.

Nuėjo kartā jaunasis mūsų studentas į Kiūtros namus Sekmādienį pietū laiku. Senelis buvo kā tik parėjes iš bagnyczios. Ir sėdėjo už savo stalelio. Pasveikino vaikina atsistodamas ir vėl atsisėdo. Tilėjo. Saulelė vėl švietē pro langā. Ir Stramanas pasiliko tūlus. Jautē aiškiai, jog tai šventiausioji senelio valandelė. Išlengvo kilo tām ašarelē į akis. Nusigrezē ir ją nušluostē. Jaunasis atsisveikino tūliai su juo.

Sugrįzes kitā kartā iš universitātės vėl ējo lankiti senelio. Buvo jām pasakīta, jog jis sergās. Rādo jį sēdintį už stālo. Buvo ant jo pasiskleides Urtelės laiškus. Bet patsai apnīkes. Paguldē studentas jį lovoje jį visai gaivines. Skubinos pas gīdītōjā. Atėjo abu. Bet senelio saulelė buvo nusileidusi. Pasiēmē Stramonas tuos laiškus. Ant paskutinio buvo Kiūtra ugrāšes: "Kits aš, kits Bernotas. Bet abu netikru vīru. Nors pamatītiau tretījį, tikrajį." Studentas ilgai apie tai māstē. Ir tur būt savo āmziū to sākiniio nepamirš.

Vds.

Kristiono Duonelaitio Atminimui.

(1. 1. 1714—18. 2. 1780. mt.)

Vei, kaip vėl augstūn saulelė kopti paliovė
ir augstiau savo žėrintį nuritusi rātā,
ant dangaus išgaidrinto sėdėdama žaidia.
Vei, kaip jos skaistums, kūrendams žiburį karštā,
žemės vainikus pamazi jau pradeda vītint
ir grožibes jų puikias su pašaru maišo.
Ak, kaip tūla mūsų žolelių jau taip nusirėdė,
kad nei boba, jau didei sukrošusi kumpso.
O kiek jų darze žmogaus rankā nusiskinė
ir, grožibėms jų margoms trumpai pasidiaugus
jau-gi suvītusias ir nederingas išmetē laukan.

Vasaros Darbai, 49.—59. eilė.

IS DABARTIES.

Tautinės givibės akstinai. Nekartā tenka mums išgirsti, kad tautinė sąmonė pradėjusi atbusti Lietuviams, kuomet jie kitū tautū buvo spaudiami ir įpatiai žiauriai skaudiami. Mān rodosi, kad tai nevisai yra teisinga. Kiekviena jėga tesukelia paprastai atitinkamā jėgā. Pešdamiesi du skirtū tautū žmogu tuo neigūs šviesesnės tautinės sąmonės. Tautinė sąmonė negali pareiti iš tokiū apsireiškimū, kurie artiausiai rišti su matėrinėmis priemonėmis. Ji yra žmogaus kultūros dalikas; tai yra: tikrai įpatingā šviesos laipsnį pasiekęs žmogus gyvena tautine sąmone. Kultūrinės žmogaus jėgos teatsiranda, kuomet kits žmogus tokiomis jėgomis į jį veikia.

Išsina iš to, kad tikrai kultūros veiksniais galima kito žmogaus kultūrā didinti. Ir greittiau ta tauta galētū kitos tautos žmogui tautine sąmone žadinti, kuri su juo apsieina kultūringai. Tatiu paprastai taip dār nėra. Nors minimame žmogūje pradeda augti visokios dvāsinės jėgos, vis dėlto jis nevisumet jau ir pastoja gīvesnis savo tautos vaikas. Gāli net dār laikīties tos kitos į jį veikiantios tautos sūnumi. Paaugusios jo gālios apsireiškia tos tautos būdu. Tautinė sąmonė tegāli atsirasti, kad kultūros tos patios tautos žmonės veikia į kitus tautietius arba kad svetimos tautos žmogus tūtia bando tautine sąmone žadinti. Norėdami tvir-

tinti ir šviesti tautine savo sąmone, mes turime kiek tik imandami į viens kitą veikti. Ir įpatiai tuose dalikuose, kur mūsų vidus užgaunamas, nestoties po kitų tautų dvąsia. Todėl tiesiog kenksmingą darbą dirba tie, kurie iš dailiosios kitų tautų raštijos vertia tiek visokių rąstų, kad Lietuvių patių rąstai pasilieka nepabojami. Suprantama savaime, kad verstosios sukšlės mūsų žmones tik stumia atgal į barbarų dvąsios padėjimą. Ir todėl tokie vertėjai užpelno žmogudių bausmę, tai yra: jie turėtų visam amžiui būti apkaliami, kad nieko Lietuvių kalbon versti nebgalėtų. — Tautinei mūsų givibeji tēra akstinai tik mumise. Mes turime į viens kitą veikti. Nusiduos tai, žinoma taip, kaip kokie mes esame. Žemas, žiaurus žmogus veiks į kitą kitaip negu prakilnūsis. Bet nors bus veikiamas. Iš pradios berods tuomet stosis vienas prieš kitą. Ir kuo-toliau pasijusime beesā nuotos vienibēs, kuri tūliems rodos vīriausiu tautinio gyvenimo žimiu. Bet be tū jėgū priešingumo ta givibē negāli augti. Gamtos gyvenimo dalikuose negalima išleisti nei vieno laipsnio. Ir tie, kurie baimingai šaukia vienibēs visuose mūsų apsi-reiškimuose, tegāli pasiekti tautos apmirimā. Vienibē tegāli būti pasiekama, kuomet visos galimos jėgos bus sukilu-

sios ir kultūrintos. Kuo-prakilnesni mes pastosime, tuo-skaidresnē bus tautinē mūsų sąmonē ir tuo daugiau bus tarp mūsų vienibēs. Vienibei ivikinti todėl tēra viena sālīga: mėginti į kitus veikti prakilniausiomis jėgomis. Jos yra tikrieji tautinēs givibēs akstinai.

Vilius Kalvaitis, žinomas Prūsū Lietuvos tautietis, pasimirė 22. Birz. šiu metų. Gimes jis buvo 14. Lapkr. 1848. mt. Jo amžiaus turinīs gāli būti trumpai taip apsakomas: Vilius Kalvaitis mėgino surinkti visa, kas yra tikri tautiniai Lietuvių givibēs reiškiniai, būtent: vardai, dainos, pāsakos-padavimai, ir juos padariti vėl veikiamais, juos raštais leisdamas į žmones. Labai praktiška buvo jo Rūtū Lapeliai, dainū rinkinelis. Maza knīgutē, kuri labai praplitusi yra Prūsuoje. Naudinga yra ir Vardū Klētelē. Nors tām darbui jis neturėjo užtenkamai supratimo, ir todėl jis tuo vos mąžā dalele to pasieko, kā pasiekti būtų galējes. Pirmoj vietoj, mano nuomone, stovi jo pāsakū-padavimū rinkinīs apie "vėles", kurį Dr. J. Basanius išleido. Apie tā veikalā tur būti vėliau "Jaunime" ar kitur kā parašisiu. — Vilius Kalvaitis buvo vienas tū Lietuvių, kurie toli pasaulij pakeliāve ir Lietuvon sugrīže, tarsi šviesesnēmis akimis žvelgē į tautinius mūsų reiškinis. Labai svarbu yra ir ži-

noti, jog Vil. Kalvaitis ilgus metus bituliavo su dr. G. Sauerwein, kurs lietuviškai rašdamas vadinosi Girėnu, atmindamas Kalvaitio gimimo kaimā: Girėnius, netoli Kraupiškū.

Lietuvių suvaziāvimū buvo Birzelio mėnesi Amerikoj ir Did. Lietuvoj, kaip jau paprasta. Žimū pastoj, kad Mokslo Draugijoj Vilniūj pasizadėjusių sakiti kalbas, 7 neštesėjo savo žodio. Nēra abejonēs, kad vienām ar antrām padėjimai neleido savo žodio laikiti, bet tūlū neatkeliāvimas tik reiškia ir kā kitā. Rodo į tai "Viltis" (Nrs. 133). Gāl ir kits dar laikraštis. Nepastebėjau. Bet ir mām yra minimū kalbēt pažadėjusių pasielgimas labai liūdnas Lietuvių žimis. Beveik sakītiau: jis yra viso mūsų atsilikimo ir mūsų vargo bei žemumo priežastis.

Naujos Draugijos rāštams leisti dīgsta tai Did. Lietuvoj, tai Prūsuoje. Rodos mes gerū rāstū turētume kažikokia daugibe, o nēra nei vieno, kurs juos į žmones leistū. Tuo tarpu mām rodos, jog gerū rāstū ir ilgai išskodamas tik vienā antra tesurandi didioj rāstū krūvoj. O rāštams leisti yra gana īstaigū. Ira ir rūpimas dalikas žimis, jog mums randasi visokiū jėgū. Tik tše, kur klausimas eina ir apie matėrinis dalikus, turētume būtinai glausties vieni prie kitū. Šiaip tat reiškia kažikoki nesveikā tūlū Lietuvių linksni.

Sektinas pavīzdīs, taip rāšo "Viltis" (Nrs. 124) yra šiais metais duotas Lietuvių Suvalkū gubernijoj. Susitāre Lietuviai-ūkininkai nupirko iš valdios giriū "visas keliū šimtū tūkstantiū vertēs išvartas" lig paskutinio medio. Diaugiasi tuo Viltis. Ir mām rodos, kad toks bendras Lietuvių veikimas yra pirmutinis žingsnis iš matėrinio vergāvimo išėiti.

Lietuvių laikraštija taip dabar jau padidėjusi, kad vos galima ir išvelgti į didesnius laikraštis. Parkeliāves iš ilgesnēs kelionēs, matau jūjū krūvū-krūvas gulintias. Vartau jas jau antrā savaite ir vis dar nesuvedu galus su pradia. Tai nori apmatiti tautinī Lietuvių gyvenimā, o kaip tvāno nešamas nuolatai ka-kita išvisti.

Airopos nerimo žaibas ištiko Austrios būsimajį valdītōjā ir jo žmonā ir juodu užmušē. Kokia ta nekanta turi būti tarp Austrios ir Serbū, kad ji tokī baisū darbā galējo gaminti iš jauno žmogaus! Tik negāli būti kitaip, kaip kad iš to darbo gims daugiau žiaurū darbū, ir kraujo trokštamas kāras vėl kils. Matīt, kokie dar plēsrus givuliai žmonēs gāli būti, arba gāl net — be jausmo, be sielos žudimo īnagai. Kaltina dabar vieni kitus; viena tauta piksta dar daugiau kitai, ir iš to didēja tik ta galia, kuri žmones kaip oras apsiautia. Kurs jā kvėpuoja, negāli išvengti

būti jos frankiu. Mān rodos, tiesiog kalti nėra tše atskiri žmonės ir tautos, bet apamai žmonių neapsisaugojimas nuo keršto didinimo. Mān rodosi ir tai, kad tautos, kurios didėja, arba kurios didėdamos kartu renka savo kitur išbarstytas dalis, tai yra, kurios nori pastoti vienas tautinis kūnas, visai neprivalo tām naudoties žiauriomis priemonėmis. Pazanga jas ir be tū priveda prie tikslo. Minimos priemonės tegamina sunkinibiū. O ankstfbesnīsis priėjimas prie tikslo yra be naudos tikrajām tautos stoviui. Dār-gi jī sulaiko ilgām laikui sunkiuose padėjimuose. Taip, paveikslui, mān rodosi, kad paskutini Vo-

kietiu karai vienībei pasiekti, būtu galėje būt ir vengiami. Jie gamino tā itampā, kuri nūdien Airopoj tautas ir valdias engia. Vokia būtu vienībe ir tvirtībe pasiekusi, kaip medio sīvai nokina pagaliaus vaisiū. Kas būti turi, to niekas nesulaikīs. Bet paskubinti jo pastojimā, atsiliepia skaudiai ī skubintojus. Ira berods sunku augantiai tautai sau ant sprando turēti kitā kaipo valdītojā. Bet tosios valdība nukris savaime, kuomet jī nebus reikalinga; tai yra: kuomet valdomieji žmonės būs to paties kultūros laipsnio. Taip, mano nuomone, ir Slavū tautos išlengvo paaugs ir īgīs atitinkamā savo vietā Airopoj. Vds.

PASIKALBĖJIMAI.

J. M. Kaip lāvint protā, vāliā, jausmus ir ātmintī? — Tik vienaip: reikia vartoti protā, vāliā, ir tt., tuomet jie savaime stiprėja. Kas nevertojama, tas silpsta. Tuo visa ir pasakīta. Mazmoziū aiškinti šis on negalima. Bet pridurti galēčiau, kad, pav., protas didės, kuomet visa, kā mātome ir patiriame, sulginame su tuo, kā jau zinome; kad, norėdami kā veikti, apmāstome to veikimo tikslā ir priemones prie jo prieiti, kad minau nieko nedārome kitus pamėgzdiodami, ir tt. Vāliā tvirtīsime, kuomet kā panorėje netuojau vėl kito užsigeisime, bet gerai visa apmāste žengsime

prie tikslo jokiū klūtiū nebudami, bet visa, kas tarnauja tām tikslui, naudodami. Ipatiai svarbu linksmai ir viltingai tikslā vīti. Abejonės neturime ī sāmone išileisti. Tik nepasirīzkime saule nuo dangaus pasiminti ir ī kišenī ikišti. Netilptū. Apie vālios lāvinimā rašītā ir Spālio Jaun. 1913. mt. atsākant ī klausimā: Ar žmogus savo trūsu ir tt.; apie jausmus ir jū lāvinimā Gruodio Jaun. 1913. mt. atsāk. ī klausimā: Kuo skiriasi menko žmogaus jausmai ir tt. Kaip ātmintī lāvinti, parašiau Spālio Jaun. 1911. mt.

Slts. Ar galima pasiekti laisve be kardo, be kraujo

praliejimo? — Neabejoju. Mān net rodosi, kad tēra tām vienas kelias. Vien tik kantra, meilė, prakilnumas, dārbas kitūjū lābui teveda ī laisve, ī dīkībe. Bet žmonės paprastai tosios nepažīsta ir ištikrūjū nei nežino, kas meilė, kas prakilnībė yra. Jie naudojami kardu manīdami laisve pasiekti o visai kā kitā prieina, būtent savo galiū, viekū didėjimā. Ira tai ir būtina žmoniū pažangai. Pirmą turi žmonėse sukilti visokios jėgos. Tos turi žmogū pavergti, jeib tā pajausdamas jis iš jū iškiltū. Tuomet jis pasieks laisve. Kardo vartojimas, kraujo praliejimas tik sukelia visokius viekus, kurie žmogū valdo. Iš tū viekū valdības tad žmogus turi žengti ī laisve.

Slts. 2. Ar teisingai eina dabarties darbininkū luomas prie laisvės? — Kā patlab aiškinau, tad yra svarbu ir šiām klausimui. Mān rodos, darbininkai neina prie laisvės. Nors jie apie tai ir daug gražū zodiū vartotū. Jiems rūpi līgias tiesas turēti su kitais ir didesnī saikā to īgīti, kuo kiti gīvendami pasimėgsta. Tas jū noras yra beabejonės teisingas. Tik ar tos priemonės, kuriomis jie naudojami tikslui pasiekti, yra be nuotarties, tai yra kitas dailikas. Bet kuomet kiti luomai tik tā žmogū telaiko žmogumi, kurs juos privertia materine

galia jī atboti, sunku pasakīti, kokiū kitu keliu darbininkai galētū pasiekti žmoniškesnī padėjimā. Ipatiai, kad jiems kitū priemoniū naudojimas visai nesuprantamas pasilieka dėl jū dvāsios stovio.

Slts. 3. Ar darbininkū luomo troškimai išsipildīs? — Beabejonės. Tik negreit. O ne jiems kovojlaimėjus, bet visiems žmonėms žmoniškesniems pastojus.

Mrg. draugas. Kokiū būdu reikia kalbėti, kad žmonės klausītū kalbos nenuobodaudami? — Reikia kalbėti 1. apie tai, kā gerai supranti ir išmanai ir 2. nuoširdiai.

Mrg. drg. 2. Kaip reikia psieiti su mergaite, kuriā širdingai mīli? Ir kaip apreikšti jai savo meilę? — Širdinga meilė niekuomet neužleis, kad mīlimoji pastotū kitiems peiktina. Todėl reikia su savo mergaite taip psieiti, kad jī ištikrūjū pasiliktū garbės verta. Kaip meile apreikšti reikia, meilė pati mokina. Labai aiškiū apreikimū nei nereikia, kuomet su mergaite susieini. Sveika ir širdinga mergaitė ir be jokiū išreiškimū žino, ar jī mīlima ar ne. Ir jī pati prirengs progā jai pasakīti, kad jā mīli. Tik tuomet reikia tā progā ir naudoti, ir prastai ir širdingai pasakīti, kā jauti. Vds.

19 mūsų raštijos.

Justinas Tumėnas, Dėdė arba Ainiū Kantios. Bern, 1914. mt. Akadem. Buchhandlung von Max Drechsel. Kaina 5 Fr. (4 Markiai). — Labai gražiai išleistas rąstas. Puikus, minkštas popierius, skaidros raidės, daliai atspausta. Turinīs: Lietuvių tautos atgijimo kantios. Jos aprašimas eilėse, kurių viena rišta reimu prie kitos, ir rodo tai ī Lietuvos gamtā, tai pāsakoja apie žmones toj gražioj gamtoj kentiantius. Daug tše symbolismo, mystikos, daug jausmo, daug ir poėzijos, bet māza veikimo. Ir īra gana turtingas tas veikalas poėzios vaizdais. Tatiuo jo forma, mām rodos, negera. Veikalas aiškiai tvirtina, kad reimas Lietuvių kalboj turētū tik labai retai tebūti vartojamas. Kodėl? tai pasākes esmi Kovo ir Balandio "Jaunime" 1912. mt. Minime veikale ir pastebėjau, jog labai netikusia īra rašiti nepažīmint vokālū ilgio. Tiesiog suklumpi skaitėdamas. Kas tai, paveikslui: kaip daug musų zus? — Nežiūrint ī tai, veikalas īra geresniūjū dailiosios mūsų raštijos vienas. Tik nereikia laukti iš jo didio īpatingo pritraukimo. — Pridėta jām īra dār Vandos Mingalītės daliai parašita studīa apie pātī poēmā. Beveik patartume pirma studīa skaitīti, ir po to pātī poēmā. Ji gražiai īveda ī jojo supratimā. — Veikalā reikalaujantiems parūpinti gālī jī ir "Jaunimo" leidėjas.

Theophilus Gautier - J. Laukis, Negīvėlės Meilė (La Morte Amoureuse) Chicago, Jll. 1914. M. G. Valasko leidinīs. 15 C. Rodos tā rašteli žmonės noriai skaitīs ir tikrai ne be naudos. Nors apīsakelė labai panaši ī šiurpiā pāsakā. Skaitau prie nepeiktinū, geresniū vertimū.

Upton Sinclair - K. Baronas, Vagis, vienaveiksmis dramatiškas paveikslėlis. Chicago, Ill. 1914. M. G. Valasko leidinīs. 15 C. Parodo tas veikalelis, bet rodos ne visai teisingai, iš kokiū priezastiū doras žmogus pastoja vagis. Vertiama kaltė ant kitū. O tai negerai. Vis dėlto raštelis turi nors kiek vertībės.

Dainos Vasaros Gražībīū. Antra Laida. Chicago, Ill. 1914. M. G. Valasko leidinīs. Kaina ? — Vds.

19 leidėjū - rašitojū pusės.

"Jaunimas" siuntiamas ī namus už 2,40 Mk. metams, ī Didiājā Lietuvā už 1,25 Rublī, ī Amėrikā už 75 Centus, pavienis numeris už 30 Pfg., 15 Kap. arba 10 Cent. — 19 Did. Lietuvos galima pinigūs siūsti īdedant ī laiškā popierinī Rublī, o 25 Kap. post. markėmis. Bet nereikētū īdėti markes už visa 1,25 Rbl. Laiškā reikētū īrašidinti. — „Jaunimo“ tām nesiuntiamo, kurio adreso neišskaitome. — Rāšant ī "Jaunimā" īsakiai prāšome tikrajį gatvės numerī dėti.

Už leidėjus - rašitojus

Martin Aszmutat, Tilžėj, (Tilsit) Garnisonstr. 9.

